

Parlament – centrum demokracji. Scenariusz o wyborach i kompetencjach Sejmu i Senatu RP

W RAMACH PROJEKTU: „Młodzi głosują 2023”

TEMAT: Parlament RP

OPRACOWANIE: Michał Mazur

CZAS TRWANIA: 2x45 minut

PODSTAWA PROGRAMOWA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

- Historia i teraźniejszość: I.10, I.15., V.21., VI.8.
- Wiedza o społeczeństwie (szkoła podstawowa): XI.3., XI.8.
- Wiedza o społeczeństwie (szkoła ponadpodstawowa): XI.7, XI.10-11, XI.15, XII.6.

PRZEBIEG LEKCJI:

- Zajęcia 1:
 - Wprowadzenie: 5 min
 - Quiz + wykład: 10 min
 - dyskusja w parach: 10 min
 - prezentacja argumentów na forum: 15 min
 - podsumowanie 5 min
- Zajęcia 2:
 - Wprowadzenie: 10 minut
 - Gra: 28 minut (4 rundy po 6 minut + 1 minuta na sprawdzenie odpowiedzi w każdej rundzie)
 - Podsumowanie: 7 minut

POTRZEBNE MATERIAŁY:

- druk załączników (w kilku egzemplarzach w zależności od liczebności klasy)
- 4 egzemplarze Konstytucji RP (fizyczne lub online, osoby uczestniczące mogą też przynieść egzemplarz ze sobą lub wypożyczyć z biblioteki);
- Stanowiska oznaczone numerami: 1, 2, 3, 4;
- Minutnik (osoba prowadząca może być odpowiedzialna za jego ustawianie np. w telefonie i informowanie zespołów o upływającym czasie);
- Nożyczki;
- Długopisy.

CEL	KRYTERIA SUKCESU
1. Dowiem się, czym jest system parlamentarno-gabinetowy i demokracja przedstawicielska.	Potrafię podać ogólny schemat działania systemu parlamentarno-gabinetowego oraz wiem, że funkcjonuje on w Polsce. Rozumiem pojęcia demokracji przedstawicielskiej i legitymizacji władzy.
2. Określę, jak przebiegają wybory parlamentarne.	Potrafię wymienić najważniejsze elementy niezbędne w procedurze wyborów powszechnych do parlamentu (przymiotniki wyborcze, pojęcie progu wyborczego). Rozróżniam wybory do Sejmu RP od wyborów do Senatu RP na podstawie ordynacji wyborczej. Rozróżniam czynne i bierne prawo wyborcze.
3. Wyjaśnię, jaką rolę sprawuje parlament w polskim systemie politycznym.	Wiem jak Konstytucja RP normuje funkcję parlamentu (i szczególnie sejmu i senatu) w polskim systemie politycznym. Charakteryzuję zasadę trójpodziału władzy.
4. Dowiem się, jakie kompetencje i uprawnienia posiadają Sejm i Senat RP oraz będę potrafił/potrafiła je rozróżnić.	Potrafię wskazać kompetencje własne i uprawnienia Sejmu i Senatu RP na podstawie konstytucji oraz wskazać jak praca sejmu wpływa na pracę senatu.

ZAJĘCIA 1: WYBORY DO PARLAMENTU

Rozpoczęcie zajęć

5 min

Powiedz, że najbliższe dwie lekcje będziecie rozmawiać o Sejmie i Senacie RP. Pierwsze zajęcia będą dotyczyć wyborów do Parlamentu, drugie kompetencji obu izb. Na pierwszych zajęciach osoby uczestniczące będą mogły podyskutować o najważniejszych zasadach obowiązujących w wyborach w Polsce. Na drugich zagrać w grę, dowiadując się więcej o roli Sejmu i Senatu.

- Przypomnij, że parlament jest główną instytucją polskiej demokracji (demokracji przedstawicielskiej), a wzięcie udziału w wyborach jest prawem każdego dorosłego obywatela i każdej dorosłej obywatelki, pozwalającym wpływać na kształt Państwa. Przed osiągnięciem wieku umożliwiającego wzięcie udziału w głosowaniu, warto poznać mechanizmy rządzące wyborami.
- Kandydatki i kandydaci walczą o 460 mandatów w Sejmie i 100 mandatów w Senacie. Choć w większości startują z list wyborczych tworzonych przez partie i koalicje partyjne, to zawsze głosujemy na konkretną kandydatkę / konkretnego kandydata. Jednak to czy dostaną się do parlamentu zależy od kilku czynników – a liczba oddanych na nich głosów jest tylko jednym z nich.

Quiz i omówienie podstawowych pojęć

10 min

Przedstaw pokrótce uczniom i uczennicom najważniejsze pojęcia dotyczące wyborów parlamentarnych. Przy wyjaśnianiu skorzystaj z przygotowanego przez nas quizu – wyświetl go na rzutniku lub ekranie. Każda z osób uczestniczących (samodzielnie lub w parach) może wypełniać quiz na swoim telefonie, a wyniki grupy będą widoczne po każdym pytaniu: [LINK DO QUIZU](#)

Żeby skorzystać z quizu musisz się zarejestrować – rejestracja jest darmowa, a gdy to zrobisz będziesz mógł/mogła nie tylko skorzystać z naszego quizu, ale również tworzyć własne materiały. Po zarejestrowaniu naciśnij przycisk „Start” i wybierz tryb klasyczny lub zespołowy. Uczniowie i uczennice nie muszą być zarejestrowani lub zalogowani, by uczestniczyć w quizie. Wystarczy, że wejdą na <https://kahoot.it/> i przepiszą kod pin z ekranu lub zeskanują kod QR, który wyświetli się po rozpoczęciu przez Ciebie quizu. Możesz także skorzystać z infografik o Sejmie i Senacie, które znajdziesz na platformie Młodzi głosują w zakładce „Materiały”.

(i) Klasa odpowiada na pierwsze pytanie Quizu. Następnie krótko powiedz o przymiotnikach wyborów do Sejmu i Senatu.

Konstytucja RP

Art. 96.

1. Sejm składa się z 460 posłów.

2. Wybory do Sejmu są powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne oraz odbywają się w głosowaniu tajnym.

Art. 97.

1. Senat składa się ze 100 senatorów.

2. Wybory do Senatu są powszechne, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym.

- **zasada tajności głosowania** – głosowanie odbywa się w sposób anonimowy i żadna z osób trzecich nie ma prawa poznać głosu wyborcy (dotyczy Sejmu i Senatu).
- **zasada bezpośredniości** – wyborcy osobiście biorą udział w głosowaniu i oddają swój głos na konkretnych kandydatów do danej izby (dotyczy Sejmu i Senatu).
- **zasada powszechności** – prawo wyborcze posiada każda osoba spełniająca cenzus wiekowy, oraz cenzus obywatelstwa, a także, w przypadku biernego prawa wyborczego, osoba niebędąca skazana prawomocnym wyrokiem (dotyczy Sejmu i Senatu).
- **zasada równości** – każda osoba głosująca może oddać jeden głos. Ponadto głos każdego wyborcy powinien mieć tę samą siłę.
dla bardziej zaawansowanych uczniów i uczennic: realizuje się to przez kształtowanie okręgów wyborczych. W każdym okręgu wyborczym podobna liczba głosów powinna przekładać się na jednakową liczbę mandatów. (dotyczy Sejmu, okręgi senackie nie muszą być równe – w największym okręgu wyborczym do tej izby żyje 627 784 mieszkańców, podczas gdy w najmniejszym jedynie 192 021)
- **zasada proporcjonalności** – każda z partii otrzymuje mandaty (miejsca w parlamencie) w stosunku proporcjonalnym do liczby uzyskanych głosów (dotyczy Sejmu, wybory do Senatu są większościowe – tylko jedna osoba z okręgu, z największą liczbą głosów, otrzymuje mandat)

(ii) Klasa odpowiada na drugie pytanie Quizu. Następnie krótko powiedz o progu wyborczym.

Próg wyborczy – minimalny procent poparcia wyborców uprawniający komitet wyborczy do uczestniczenia w rozdziale mandatów. W Polsce komitet wyborczy uczestniczy w rozdziale miejsc (mandatów) w Sejmie, jeśli w skali kraju otrzyma minimum:

- 5% głosów – w przypadku partii i komitetów wyborczych wyborców;
- 8% głosów – w przypadku koalicji partyjnych.

Jednym z najważniejszych celów funkcjonowania progu wyborczego jest uniemożliwienie uzyskania mandatów przez ugrupowania marginalne, a co za tym idzie zapobieżenie rozdrobnieniu politycznemu w parlamencie.

(iii) Klasa odpowiada na trzecie pytanie Quizu. Następnie krótko powiedz o czynnym i biernym prawie wyborczym.

Czynne prawo wyborcze – prawo do głosowania i wybierania swoich przedstawicieli do organów państwowych, samorządowych, europejskich i brania udziału w referendum. Czynne prawo wyborcze przysługuje osobom, które najpóźniej w dniu wyborów ukończyły 18 lat.

Bierne prawo wyborcze – prawo do kandydowania do organów państwowych, samorządowych i do Parlamentu Europejskiego. W przypadku kandydowania do Sejmu prawo to posiadają osoby, które najpóźniej w dniu wyborów ukończyły 21 lat. Jeśli chodzi o wybory do Senatu, próg wiekowy jest wyższy i wynosi 30 lat. Wynika to z faktu, iż izba wyższa z zasady ma być miejscem, gdzie zasiadają przedstawiciele z większą wiedzą i doświadczeniem politycznym.

Dyskusja w parach

10 min

Wyjaśnij, że omówione przez Ciebie mechanizmy dotyczące wyborów (progi wyborcze, wiek prawa wyborczego, zasada wyborów proporcjonalnych a zasada wyborów większościowych) są regułami ustalonymi przez ustawodawcę. Mają swoje plusy, ale mogą też mieć minusy. Różne państwa demokratyczne mogą w ich zakresie przyjmować różne rozwiązania. Teraz w klasie wspólnie zastanowicie się nad wadami i zaletami zasad obowiązujących w kraju.

Podziel klasę na pary. Każdej z par daj jedno zagadnienie do refleksji – poproś by porozmawiali ze sobą w kontekście zadanego tematu i wylistowali argumenty odpowiednie dla ich zagadnienia. Uczniowie i uczennice mogą korzystać z podręcznika lub poszukać argumentów w Internecie.

Karta pracy z zagadnieniami – **Załącznik 1**. Jedno zagadnienie może być przydzielone kilku parom.

Sprawdzaj jak idzie praca w parach, w razie potrzeby wykorzystaj załącznik 1A, by podpowiedzieć kierunek refleksji.

Prezentacja argumentów na forum

15 min

Przejdźcie na forum klasy przez wszystkie zagadnienia. Na tablicy zapisuj argumenty obu stron w 3 tabelach:

Zalety wyborów większościowych	Wady wyborów większościowych	Zalety progu wyborczego	Wady progu wyborczego	Argumenty za obniżeniem wieku czynnego prawa wyborczego	Argumenty przeciw obniżeniu wieku czynnego prawa wyborczego

Argumenty od par zajmujących się danym zagadnieniem przyjmuj na zmianę. Gdy pary zajmujące się danym tematem skończą swoje argumenty, pozwól pozostałym uczniom i uczennicom na ewentualne uzupełnienie tabeli, nim przejdiesz do kolejnej. W razie potrzeby uzupełnij tabelę przykładowymi argumentami z **załącznika 1A**.

Podsumowanie i zapowiedź kolejnych zajęć

5 min

Podziękuj klasie za pracę na lekcji i ciekawą dyskusję. Poproś by w głowach dokończyli następujące zdanie „Z dzisiejszych zajęć wyniosę myśl, że...” i pozwól wypowiedzieć się kilku osobom.

Podkreśl, że ciągła debata jest podstawą demokracji i warto rozmawiać zarówno o poglądach politycznych, jak i podstawowych mechanizmach rządzących wyborami – tak jak zrobiliście to dzisiaj. Na zajęciach omówiliście wybory do Parlamentu RP, na następnych przyjdzie czas na naukę o kompetencjach tego organu.

Zrobicie to poprzez grę klasową dotyczącą Sejmu i Senatu. Jeśli chcą zwiększyć swoją szansę na wygraną mogą zawczasu poczytać o roli parlamentu. Poproś, aby młodzież przyniosła na kolejne zajęcia 4 egzemplarze Konstytucji RP (np. wypożyczone z biblioteki, ewentualnie możecie korzystać z tekstu konstytucji online).

ZAJĘCIA 1: WYBORY DO PARLAMENTU

Tydzień przed grą:

Na lekcji poprzedzającej grę poinformuj uczniów i uczennice, że na kolejnych zajęciach czeka ich gra klasowa dotycząca Sejmu i Senatu. Jeśli ten temat nie był wcześniej omawiany, uczestnicy i uczestniczki gry mogą się do niej przygotować, czytając o sejmie, senacie, systemach politycznych i wyborach. Dzięki temu będą mieli większą szansę na wygraną w grze. Poproś, aby młodzież przyniosła na kolejne zajęcia 4 egzemplarze Konstytucji RP (np. wypożyczone z biblioteki, ewentualnie możecie korzystać z tekstu konstytucji online: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>).

Wydrukuj odpowiednią liczbę materiałów i potnij te, które tego wymagają.

W dniu gry:

Przygotuj salę – stoły powinny być przesunięte pod ściany, żeby można się było między nimi poruszać. Na stanowiska wybierz 4 stoły, które ustawisz na czterech krańcach sali, aby zespoły się wzajemnie nie rozpraszały. Na stołach połóż numery stanowisk i zostaw wydrukowane materiały dla każdej z grup (osobno zadania dla grup i odpowiedzi). Ewentualnie możesz stworzyć stanowiska do gry na szkolnym korytarzu

Rozpoczęcie zajęć

10 min

1. Rozpocznij od przedstawienia uczniom i uczennicom celów i przebiegu gry, żeby wiedzieli, po co w niej uczestniczą i czego mogą się dzięki niej dowiedzieć. Możesz powiedzieć:

Za chwilę będziecie grać w grę klasową, dzięki której:

- Dowiedzie się, jak działa system parlamentarno-gabinetowy.
- Będziecie mogli wyjaśnić, jaką rolę sprawuje parlament w polskim systemie politycznym.
- Określicie, jak wygląda cykl powołania rządu.

- Dowiedzie się, jakie kompetencje i uprawnienia posiada Sejm RP i Senat RP oraz będziecie potrafili je rozróżnić.

2. Podziel klasę lub grupę na 4 zespoły (mniej więcej po 6 osób w grupie). Możesz wykorzystać w tym celu metody:

- odliczania do czterech;
- losowania (losy trzeba przygotować wcześniej – mogą to być kawałki kartek w 4 kolorach);
- dowolnego grupowania się;
- wskazania grupy, która będzie w jednym zespole.

3. Powiedz, żeby grupy na chwilę usiadły, i wyjaśnij zasady gry:

Zadaniem każdego zespołu jest zebranie jak największej liczby poprawnych odpowiedzi, a tym samym punktów. Każdy zespół będzie realizował te same zadania, odpowiednio przechodząc od jednego stanowiska do kolejnego, tak aby odwiedzić wszystkie cztery.

O kolejności odwiedzania stanowisk zadecyduje losowanie.

4. Pozwól zespołom wylosować kolejność podchodzenia do stanowisk (**załącznik 6**).

5. Powróć do tłumaczenia zasad:

Na rozwiązanie pojedynczego zadania zespoły będą miały 6 minut. Za rozwiązanie przyznawane są punkty według instrukcji na kartach z zadaniami. Największa liczba punktów przyznawana jest za samodzielne i prawidłowe rozwiązanie zadania. Jeśli skorzystacie z podpowiedzi lub pomocy (np. podręczników) dostaniecie ich trochę mniej, zgodnie z instrukcją i punktacją, które znajdziecie na kartach z zadaniami. Po upływie 6 minut zespół sprawdza odpowiedzi (samodzielnie lub u osoby prowadzącej – Klucz odpowiedzi załącznik 8) i przyznaje sobie odpowiednią liczbę punktów. Każdy zespół powinien też dysponować jednym egzemplarzem Konstytucji RP lub jej fragmentem (Rozdział IV i VI). Do wykonania poszczególnych zadań zespoły mogą się dzielić na podzespoły. Jeśli skończycie zadanie przed upływem czasu, sprawdźcie odpowiedzi, przyznajcie sobie punkty, przeczytajcie odpowiedź i poczekajcie na zmianę.

6. Zapytaj się, czy wszystko jest zrozumiałe i odpowiedz na ewentualne pytania.
7. Wyznacz osobę, która będzie odpowiedzialna za ustawianie minutnika i informowanie o upływającym czasie. Możesz wziąć to zadanie na siebie.
8. Zespoły podchodzą do swoich stanowisk. Osoba odpowiedzialna za minutnik daje znak: czas start (6 minut na turę + minuta na sprawdzenie odpowiedzi). Po upływie tego czasu zespół zmienia stanowisko. W trakcie trwania gry osoba prowadząca może chodzić po sali i upewniać się, czy wszystko jest jasne.

GRA (4 rundy po 6 minut + 1 minuta na sprawdzenie odpowiedzi w każdej rundzie):

28 min

Opisy zadań

Stanowisko 1

Zespół bierze kartkę A4 z wydrukowanym **załącznikiem 2**. Jego zadaniem jest wskazać cechy systemu parlamentarno-gabinetowego, który obowiązuje w Polsce.

Podpowiedź to opis systemu parlamentarno-gabinetowego, który leży na stole osobno. Odpowiedź do tego zadania powinna mieć osoba prowadząca, do której zgłasza się zespół po wykonaniu zadania.

Stanowisko 2

Zespół uzupełnia tabele dotyczące funkcji sejmu i senatu w **załączniku 3**.

Stanowisko 3

Cykl tworzenia rządu – ułożenie rozsypanki z załącznika 4.

Stanowisko 4

Zespoły grają w Tabu – opisują trzy pojęcia związane z parlamentem, nie mogą jednak używać słów kluczy.

Podsumowanie

7 min

Po przejściu przez wszystkie stanowiska zespoły podliczają punkty i odczytują wyniki. Osoba prowadząca informuje, kto wygrał i gratuluje grupie, która zwyciężyła. Może też sprawdzić, czy podczas realizacji zadań pojawiły się jakieś wątpliwości i je wyjaśnić. Na zakończenie warto zapytać uczestników i uczestniczki o ich wrażenia dotyczące udziału w grze, a także ogólnie o całości zajęć dotyczących Parlamentu.

ZAŁĄCZNIKI PONIŻEJ

Więcej materiałów na stronie internetowej programu: opolityce.ceo.org.pl

Wyjaśniaj
politykę

Ten scenariusz powstał dzięki jest współfinansowaniu ze środków programu „Central Europe - Building Resilience in Civil Society (CEBRICS)” Amerykańskiej Agencji ds. Rozwoju Międzynarodowego (USAID), realizowanego przez The German Marshall Fund of the United States.

Scenariusz „Parlament – centrum demokracji” jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa – zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji i o posiadaczach praw. Więcej o wolnych licencjach: <http://creativecommons.pl>.

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
tel. 22 622 00 89 www.ceo.org.pl
Warszawa 2020

WYDRUKUJ TEN ZAŁĄCZNIK W KILKU EGZEMPLARZACH – W ZALEŻNOŚCI OD LICZBY OSÓB W KLASIE

Załącznik 1 – przetnij, żeby rozdzielić zagadnienia

Zagadnienie 1

Zalety wyborów większościowych

Kontekst: Wybory do Sejmu są **proporcjonalne** co oznacza, że każda z partii otrzymuje mandaty w stosunku proporcjonalnym do liczby uzyskanych głosów. Z jednego okręgu do Sejmu dostaje się kilka-kilkanaście osób z różnych partii. Jako odwrotność proporcjonalności wskazuje się ordynację większościową obowiązującą w przypadku Senatu. Wybory do Senatu RP odbywają się w jednomandatowych okręgach wyborczych (JOW), co oznacza, że w każdym okręgu mandat zdobywa tylko jedna kandydująca osoba, która zdobyła najwięcej głosów. Są środowiska, które domagają się wprowadzenia ordynacji większościowej także do wyborów do Sejmu.

Wypiszcie listę zalet wyborów większościowych:

Zagadnienie 2

Wady wyborów większościowych

Kontekst: Wybory do Sejmu są proporcjonalne co oznacza, że każda z partii otrzymuje mandaty w stosunku proporcjonalnym do liczby uzyskanych głosów. Z jednego okręgu do Sejmu dostaje się kilka-kilkanaście osób z różnych partii. Jako odwrotność proporcjonalności wskazuje się ordynację większościową obowiązującą w przypadku Senatu. Wybory do Senatu RP odbywają się w jednomandatowych okręgach wyborczych (JOW), co oznacza, że w każdym okręgu mandat zdobywa tylko jedna kandydująca osoba, która zdobyła najwięcej głosów. Są środowiska, które domagają się wprowadzenia ordynacji większościowej także do wyborów do Sejmu.

Wypiszcie listę wad wyborów większościowych:

Zagadnienie 3

Zalety progu wyborczego

Kontekst:

Próg wyborczy – minimalny procent poparcia wyborców uprawniający komitet wyborczy do uczestniczenia w rozdziale mandatów. W Polsce komitet wyborczy uczestniczy w rozdziale mandatów jeśli w skali kraju otrzyma minimum:

- 5% głosów - w przypadku partii i komitetów wyborczych wyborców;
- 8% głosów - w przypadku koalicji partyjnych.

Jednym z najważniejszych celów funkcjonowania progu wyborczego jest uniemożliwienie uzyskania mandatów przez ugrupowania marginalne, a co za tym idzie zapobieżenie rozdrobnieniu politycznemu w parlamencie. W innych krajach progi wyborcze bywają wyższe lub niższe, są państwa, w których progów wyborczych nie ma w ogóle.

Wypiszcie listę zalet progu wyborczego:

Zagadnienie 4

Wady progu wyborczego

Kontekst:

Próg wyborczy – minimalny procent poparcia wyborców uprawniający komitet wyborczy do uczestniczenia w rozdziale mandatów. W Polsce komitet wyborczy uczestniczy w rozdziale mandatów jeśli w skali kraju otrzyma minimum:

- 5% głosów - w przypadku partii i komitetów wyborczych wyborców;
- 8% głosów - w przypadku koalicji partyjnych.

Jednym z najważniejszych celów funkcjonowania progu wyborczego jest uniemożliwienie uzyskania mandatów przez ugrupowania marginalne, a co za tym idzie zapobieżenie rozdrobnieniu politycznemu w parlamencie. W innych krajach progi wyborcze bywają wyższe lub niższe, są państwa, w których progów wyborczych nie ma w ogóle.

Wypiszcie listę wad progu wyborczego:

Zagadnienie 5

Argumenty za obniżeniem wieku czynnego prawa wyborczego

Kontekst: Czynne prawo wyborcze – prawo do głosowania i wybierania swoich przedstawicieli do organów państwowych, samorządowych, europejskich i brania udziału w referendum. Czynne prawo wyborcze przysługuje osobom, które najpóźniej w dniu wyborów ukończyły 18 lat.

W większości Państw na świecie wiek czynnego prawa wyborczego również wynosi 18 lat, są jednak kraje, które pozwalają głosować młodszym obywatelkom i obywatelom.

Wypiszcie listę argumentów za obniżeniem wieku czynnego prawa wyborczego:

Zagadnienie 6

Argumenty przeciw obniżeniu wieku czynnego prawa wyborczego

Kontekst: Czynne prawo wyborcze – prawo do głosowania i wybierania swoich przedstawicieli do organów państwowych, samorządowych, europejskich i brania udziału w referendum. Czynne prawo wyborcze przysługuje osobom, które najpóźniej w dniu wyborów ukończyły 18 lat.

W większości Państw na świecie wiek czynnego prawa wyborczego również wynosi 18 lat, są jednak kraje, które pozwalają głosować młodszym obywatelkom i obywatelom.

Wypiszcie listę argumentów przeciw obniżeniu wieku czynnego prawa wyborczego:

Załącznik 1A – dla osoby prowadzącej – przykładowe argumenty

Zalety wyborów większościowych	Wady wyborów większościowych
• większe skupienie się na kandydatach, a nie partyjnych listach • mocniej wiąże reprezentanta z jego wyborcami i regionem, z którego kandyduje • ordynacja większościowa jest łatwiejsza do zrozumienia i nie wymaga skomplikowanych systemów przeliczania głosów (jak w wyborach proporcjonalnych) • korzystnie wpływa na tworzenie się klarownej większości w parlamencie - dzięki temu rząd utrzymuje stabilne poparcie • pozbawia skrajne partie wpływu na władzę	• dwubiegunowość systemu – grupowanie głosów wokół 2 najpopularniejszych kandydatów lub opcji • zmniejszenie reprezentatywności • prowadzi do zjawiska tzw. "głosów straconych" – głosy wyborców mniejszych partii/mniej popularnych kandydatów nie mają wpływu na rzeczywistość polityczną może wykluczać mniejszości etniczne (za małe by mogły rywalizować o jeden mandat z większością) • łatwiej manipulować obszarami okręgów wyborczych – tak by akurat obejmowały regiony bardziej sprzyjające dla danej partii • nie sprzyja zasadzie równego głosu

Zalety progu wyborczego	Wady progu wyborczego
• powstrzymuje przed rozdrobnieniem parlamentu, które może być groźne dla stabilności rządu • umacnia partie, które w przeszłości dostały się do parlamentu – są bardziej doświadczone i mają większą wiedzę polityczną • nie pozwala na wejście do parlamentu ekstremistom • pozwala wyborcom skupić się na programach liczących się partii, a nie rozpraszać się drobnymi stronnictwami • mniejsze partie, by mieć szanse na wejście do parlamentu muszą wchodzić w koalicje – dzięki temu racjonalizują swoje poglądy w czasie rozmów koalicyjnych	• sprawia, że parlament nie jest w pełni reprezentatywny – mniejsze ugrupowania nie pokonują progu • utrudnia mniejszym partiom wejście do polityki – przez co jest mniejsza szansa na zmianę w kraju • sprzyja sztucznym koalicjom, które powstają tylko po to, by przekroczyć próg wyborczy, a po wyborach się rozpadają • wyborcy, którzy poparli partię, która nie przekroczyła progu mają poczucie zmarnowanego głosu i zniechęcają się do demokracji • mniejsze ugrupowania bywają w kampanii wyborczej celem zajadłych ataków większych partii, ponieważ zyskują one dodatkowe („bonusowe”) mandaty, gdy mniejsza partia spadnie pod próg wyborczy

Argumenty za obniżeniem wieku czynnego prawa wyborczego	Argumenty przeciw obniżeniu wieku czynnego prawa wyborczego
• próg 18 roku życia jest arbitralny, dużo młodszych osób jest świadomych wyborczo i powinna mieć wpływ na rzeczywistość polityczną • politycy musieliby bardziej liczyć się ze zdaniem młodych – dziś często ignorują ich potrzeby • głosowanie to także edukacja wyborcza, im wcześniej będziemy mogli głosować, tym mocniejsze będą nasze postawy	• obywatele i obywatelki muszą dojrzeć i zdobyć odpowiednie doświadczenia, by móc rozsądnie oddać głos • ukończenie 18 lat oznacza zarazem koniec obowiązku szkolnego – jest to spójne domknięcie etapu edukacji i rozpoczęcie świadomego życia obywatelskiego • osoby młodsze częściej głosują emocjonalnie i na skrajne ugrupowania, potrzebują czasu by zrozumieć, że nie

obywatelskie • przed sądem karnym można odpowiadać już od 17 roku życia – w takim razie także przed 18 rokiem życia powinno się mieć wpływ na przedstawicieli, którzy tworzą prawo karne	zawsze jest to racjonalna postawa • istnieją inne formy aktywności obywatelskiej, wiek przed 18-tym rokiem życia, to idealny czas by brać udział w protestach, demonstracjach, debatach; nie można sprowadzać całej demokracji do głosowania
---	---

WYDRUKUJ TEN ZAŁĄCZNIK W 4 EGZEMPLARZACH

Załącznik 2 – przetnij, aby rozdzielić zadanie od odpowiedzi

Wskażcie cechy systemu parlamentarno-gabinetowego, który obecnie występuje w Polsce. 5 odpowiedzi z poniższych jest prawdziwych. Dwie pomyłki są dopuszczalne – przy większej liczbie nie przyznawajcie sobie punktów za to zadanie.

3 punkty otrzymacie, kiedy samodzielnie rozwiążecie zadanie. 2 punkty, jeśli skorzystacie tylko z druku Konstytucji (Rozdział IV i VI). 1 punkt, jeśli skorzystacie z podpowiedzi, która leży na stole. Prawidłowe odpowiedzi zna osoba prowadząca grę – po rozwiązaniu zadania zgłóście się do niej.

1. Prezydent wskazuje osobę, która ma zostać premierem.
2. Parlament prócz tworzenia nowego prawa, ma wpływ na obsadzanie różnych organów państwa.
3. Parlament może zgłosić wotum nieufności wobec prezydenta.
4. Zadaniem głowy państwa jest reprezentowanie obywateli i obywaterek.
5. Funkcje szefa rządu i głowy państwa pełni ta sama osoba.
6. Od większości parlamentarnej zależy czy rząd się utrzyma.
7. Rząd dysponuje prawem skrócenia kadencji Sejmu i Senatu.
8. Parlament wybiera członków i członkinie Rady Ministrów.
9. Posłowie i posłanki mogą wyrazić wotum zaufania wobec rządu.
10. Premier i ministrowie nie muszą odpowiadać na pytania posłów i posłanek.

Podpowiedź do zadania 1:

(jeśli zespół z niej nie skorzysta może otrzymać dodatkowe punkty)

To system polityczny, który określa zależności między parlamentem, radą ministrów a głową państwa.

„W systemie parlamentarnym (zwanym też systemem parlamentarno-gabinetowym) punkt ciężkości władzy znajduje się w legislatywie. Parlament nie zajmuje się jedynie tworzeniem nowego prawa, ale odgrywa decydującą rolę przy powoływaniu i odwoływaniu rządu, ma też narzędzia, które umożliwiają kontrolowanie bieżącej pracy ministrów. Władza wykonawcza należy do rządu i prezydenta. Możliwość działania rządu jest jednak całkowicie uzależniona od posiadania poparcia parlamentu. Uprawnienia prezydenta mają zaś charakter formalny i honorowy, np. to on powołuje rząd, ale nie może tego zrobić wedle własnego uznania, lecz musi podporządkować się woli większościowej koalicji parlamentarnej. Wszystkie podpisywane przez prezydenta akty urzędowe nabierają mocy prawnej dopiero po złożeniu na nich podpisu także przez premiera (tzw. kontrasygnata).”

(Cyt. Fragment Przewodnika Młodego Obywatela, CEO, Warszawa 2006, str. 127)

WYDRUKUJ TEN ZAŁĄCZNIK W 4 EGZEMPLARZACH**Załącznik 3**

Instrukcja: Uzupełnijcie tabele dotyczące Sejmu i Senatu. Możecie podzielić się na podzespoły, żeby wykonać zadanie w czasie 6 minut.

Za prawidłową odpowiedź w każdej tabeli bez korzystania z podpowiedzi - 1 punkt (maksymalnie 3 punkty za każdą z tabel), za korzystanie z Konstytucji lub podręcznika 0,5 punktu (maksymalnie 1,5 punktu za każdą z tabel). Prawidłowe odpowiedzi zna osoba prowadząca grę – po rozwiązaniu zadania zgłóście się do niej.

Kompetencje własne Sejmu

1.

2.

3.

Kompetencje własne Senatu

1.

2.

3.

Kompetencje wspólne Sejmu i Senatu
1.
2.
3.

WYDRUKUJ TEN ZAŁĄCZNIK W 4 EGZEMPLARZACH

Załącznik 4 - wytnij hasła do rozsypanki

Przed wami, w formie rozsypanki, leżą poszczególne kroki powoływania Rady Ministrów (rządu). Ułóżcie elementy w prawidłowej kolejności – obok poniższych numerów. Za każdy element w dobrym miejscu otrzymujecie 1 punkt. Jeśli skorzystacie z Konstytucji (Rozdział VI) za każdy element w dobrym miejscu otrzymujecie 0,5 punktu.

Procedura Podstawowa:

1.

2.

3.

4.

5.

Procedura druga:

6.

7.

Procedura trzecia:

8.

9.

10.

Prezydent Rzeczypospolitej desygnuje Prezesa Rady Ministrów, który proponuje skład Rady Ministrów.
Prezydent Rzeczypospolitej powołuje Prezesa Rady Ministrów wraz z pozostałymi członkami Rady Ministrów w ciągu 14 dni od dnia pierwszego posiedzenia Sejmu.
Prezydent odbiera przysięgę od członków nowo powołanej Rady Ministrów.
Prezes Rady Ministrów przedstawia Sejmowi program działania Rady Ministrów z wnioskiem o udzielenie jej wotum zaufania.
Wotum zaufania Sejm uchwala bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.
W razie niepowołania Rady Ministrów we wcześniejszej procedurze, Sejm wybiera Prezesa Rady Ministrów oraz proponowanych przez niego członków Rady Ministrów bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.
Prezydent Rzeczypospolitej powołuje Radę Ministrów wybraną przez Sejm i odbiera przysięgę od jej członków.
W razie niepowołania Rady Ministrów we wcześniejszej procedurze Prezydent Rzeczypospolitej powołuje Prezesa Rady Ministrów i na jego wniosek pozostałych członków Rady Ministrów oraz odbiera od nich przysięgę.
Sejm udziela wotum zaufania Radzie Ministrów większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.
W razie nieudzielenia Radzie Ministrów wotum zaufania Prezydent Rzeczypospolitej skraca kadencję Sejmu i zarządza wybory.

WYDRUKUJ TEN ZAŁĄCZNIK W 4 EGZEMPLARZACH

Załącznik 5 – Przetnij, żeby oddzielić hasła oraz instrukcję.

Instrukcja dla zespołu: Jedna osoba z zespołu ma opisać hasło zapisane na kartce, a pozostała część drużyny ma je odgadnąć. Opisując hasło osoba nie może użyć wypisanych na kartce słów „tabu”. Do wytłumaczenia pojęcia osoba z zespołu używa swoich słów. Jedna osoba opisuje maksymalnie jedno hasło - kolejne hasło opisuje inny członek lub inna członkini zespołu.

Zespół dostaje 2 punkty za każdą prawidłową odpowiedź. Jeśli osoba mówiąca powie słowo-tabu, zespół nie dostaje punktów za ‘spalone’ hasło. Maksymalnie otrzymacie 6 punktów za zadanie.

Hasło: senator/senatorka

Słowa tabu: parlament, senat, polityk, senior

Hasło: ustawa

Słowa tabu: prawo, głosować, uchwalać, sejm

Hasło: partia

Słowa tabu: koalicja, władza, wybory, ugrupowanie

WYDRUKUJ TEN ZAŁĄCZNIK W 1 EGZEMPLARZU

Załącznik 6

Losy wyznaczające kolejność podchodzenia do stanowisk.

1 2 3 4

2 3 4 1

3 4 1 2

4 1 2 3

WYDRUKUJ TEN ZAŁĄCZNIK W 1 EGZEMPLARZU

Załącznik 7

Karta do zbierania punktów – zespół 1

Stanowisko	1	2	3	4
Punkty				

Suma:

Karta do zbierania punktów - zespół 2

Stanowisko	1	2	3	4
Punkty				

Suma:

Karta do zbierania punktów - zespół 3

Stanowisko	1	2	3	4
Punkty				

Suma:

Karta do zbierania punktów - zespół 4

Stanowisko	1	2	3	4
Punkty				

Suma:

Załącznik 8 - KLUCZ ODPOWIEDZI

zdecyduj czy zespoły będą sprawdzały odpowiedzi u Ciebie, czy zostawisz je na stołach – do autoweryfikacji przez zespoły (Jeśli wybierzesz drugą opcję wydrukuj klucz, rozetnij i rozdziel obok odpowiednich zadań na stanowiskach)

Odpowiedzi do zadania 1

1,2,4,6,9

Odpowiedzi do zadania 2 - na podstawie Konstytucji, informacji z internetowych stron Sejmu i Senatu.

Kompetencje własne Sejmu
1. Sejm uczestniczy w tworzeniu rządu, udzielając wotum zaufania powołanej przez Prezydenta Radzie Ministrów lub samodzielnie wybierając Prezesa Rady Ministrów i proponowany przez niego skład rządu.
2. Sejm sprawuje kontrolę nad działalnością Rady Ministrów poprzez interpelacje i zapytania poselskie, na które musi udzielić odpowiedzi Prezes Rady Ministrów lub pozostali członkowie Rady Ministrów. W ramach swych uprawnień Sejm może żądać informacji w danej sprawie od członka rządu w formie pisemnej lub ustnej na posiedzeniu Sejmu lub komisji.
3. Zarządzenie ogólnokrajowego referendum.
4. Udzielanie wotum nieufności poszczególnym ministrom bądź całemu rządowi.
5. Sejm w drodze ustawy upoważnia Prezydenta RP do ratyfikowania i wypowiedzania niektórych umów międzynarodowych.
6. Sejm decyduje w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej o stanie wojny i o zawarciu pokoju. Sejm może podjąć uchwałę o stanie wojny jedynie w razie zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub gdy z umów międzynarodowych wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji.
7. W ramach realizowania funkcji kontrolnej Sejm debatuje corocznie nad wykonaniem przez rząd ustawy budżetowej, opierając się na opinii Najwyższej Izby Kontroli, a efektem dokonanej oceny jest udzielenie bądź nieudzielenie absolutorium dla rządu.
8. Sejm powołuje członków Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu, część składu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Krajowej Rady Sądownictwa i Rady Polityki Pieniężnej.
9. W ramach realizowania funkcji kontrolnej Sejm debatuje corocznie nad wykonaniem przez rząd ustawy budżetowej, opierając się na opinii Najwyższej Izby Kontroli, a efektem dokonanej oceny jest udzielenie bądź nieudzielenie absolutorium dla rządu.
10. Sejm rozpatruje też sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, jak również wysłuchuje corocznej informacji Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie stanu przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela.

11. Praca nad ustawą: w trzech czytaniach, po wprowadzeniu poprawek Senatu, po zawetowaniu ustawy przez prezydenta

12. Powoływanie komisji śledczych

Kompetencje własne Senatu

1. Konstytucja powierza Marszałkowi Senatu i grupie 30 senatorów obowiązek czuwania nad przestrzeganiem jej postanowień, dając im możliwość występowania do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskami w sprawach dotyczących zgodności prawa z ustawą zasadniczą, a także zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych.

2. Do tradycji II Rzeczypospolitej i aktualnej praktyki uczestnictwa Senatu we współpracy międzynarodowej nawiązuje zaangażowanie tej Izby we współdziałanie z organizacjami polonijnymi w różnych krajach świata.

3. Senat rozpatruje sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji – organu powołanego do strzeżenia wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji. Odrzucenie sprawozdania przez Senat stanowi jedną z przesłanek wygaśnięcia kadencji wszystkich członków Krajowej Rady.

4. Senat rozpatruje sprawozdania oraz informacje przedstawiane przez Trybunał Konstytucyjny, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej.

5. Udzielenie zgody na referendum inicjowane przez prezydenta.

6. Praca nad ustawą po jej uchwaleniu w Sejmie (po trzech czytaniach)

Kompetencje wspólne Sejmu i Senatu

1. Tworzenie lub inicjowanie zmiany ustawy konstytucyjnej (funkcja ustrojodawcza).

2. Tworzenie ogólnych i powszechnie obowiązujących aktów prawnych (funkcja ustawodawcza)

3. Prawo inicjatywy ustawodawczej.

4. Sejm, za zgodą Senatu, powołuje Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich i Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

5. Obie izby na równych prawach uchwalają ustawę o wyrażeniu zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej, na podstawie której ma nastąpić przekazanie kompetencji organów władzy państwowej w niektórych sprawach organowi międzynarodowemu lub organizacji międzynarodowej.

6. Rada Ministrów współpracuje z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej w Unii Europejskiej, w szczególności w zakresie stanowienia prawa unijnego, wnoszenia skarg do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sprawowania przez przedstawicieli rządu prezydencji składów Rady.
7. Sejm i Senat tworzą Zgromadzenie Narodowe.

Odpowiedzi do zadania 3

Procedura Podstawowa:

1. Prezydent Rzeczypospolitej desygnuje Prezesa Rady Ministrów, który proponuje skład Rady Ministrów.
2. Prezydent Rzeczypospolitej powołuje Prezesa Rady Ministrów wraz z pozostałymi członkami Rady Ministrów w ciągu 14 dni od dnia pierwszego posiedzenia Sejmu.
3. Prezydent odbiera przysięgę od członków nowo powołanej Rady Ministrów.
4. Prezes Rady Ministrów przedstawia Sejmowi program działania Rady Ministrów z wnioskiem o udzielenie jej wotum zaufania.
5. Wotum zaufania Sejm uchwała bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Procedura druga:

6. W razie niepowołania Rady Ministrów we wcześniejszej procedurze, Sejm wybiera Prezesa Rady Ministrów oraz proponowanych przez niego członków Rady Ministrów bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.
7. Prezydent Rzeczypospolitej powołuje Radę Ministrów wybraną przez Sejm i odbiera przysięgę od jej członków.

Procedura trzecia:

8. W razie niepowołania Rady Ministrów we wcześniejszej procedurze Prezydent Rzeczypospolitej powołuje Prezesa Rady Ministrów i na jego wniosek pozostałych członków Rady Ministrów oraz odbiera od nich przysięgę.
9. Sejm udziela wotum zaufania Radzie Ministrów większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.
10. W razie nieudzielenia Radzie Ministrów wotum zaufania Prezydent Rzeczypospolitej skraca kadencję Sejmu i zarządza wybory.